

Др Бранко ЗЛАТКОВИЋ

ЈЕДИНСТВЕНИ БИОГРАФСКИ ПОСТУПАК

(Уз три деценије легендарне књиге Драшка Ређепа, *Улепшавање невидљивој, хагиографија о Мирославу Антићу*. Цртежи и илустрације Мерсад Бербер. Сарајево: Ослобођење, 1988)

Како се и биографија песника Мирослава Антића дојми неухватљивом, комплексном и занимљивом, једнако је многозначна и књига Драшка Ређепа *Улепшавање невидљивој, хагиографија о Мирославу Антићу* (Сарајево, 1988). Она нуди различите могућности интерпретације. С обзиром на то да је претежно реч о својеврсној приповедној биографији Мирослава Антића, у књизи доминирају приче из живота и анегдоте чије су постање и егзистениција, непосредно пре бележења Драшка Ређепа, везане за медиј усменог распрострања. Између осталих, истичу се неколике експресивне аутобиографске приче. Како рођења знаменитих личности, према правилу, представљају важне догађаје, тако се и о доласку на свет песника Мирлослава Антића саопштава у светлу необичних појавности. Наиме, рођенданска светковина, у духу раблеовске одређености, у пијанству прераста у инцидент и тучу између Антићевог деде и оца, те родитељи напуштају тек рођено дете које остаје да живи код бабе и деде. У дослуху с архаичним веровањем, новорођенче је дојила мајка по млеку, комшиница Христина Зрнић. Упечатљива је и прича из Антићевог детињства. Као дванаестогодишњак, посматрао је, 1944. године у Панчеву, сужње Јевреје које су пред собом гонили мађарски војници. Један је, утом, закорачио у њихово двориште. Меланија, Антићева

мајка, пружила му је последњу теглу пекмеца, а он је тек успео да јој преда један блок „Авала“. Испоставило се, потом, да је то био славни мађарски песник Миклош Радноти. Доцније, Антић је, у Пешти, у Клубу уметника, блок предао Раднотијевој жени која га је пред свима пољубила у руку. Пуно патоса је и сведочанство о томе како је Мирослав Антић веома рано, већ као гимназијалац, напустио каријеру боксера и то у арени у Кикинди, након изгубљеног меча, када је, безмало у магновењу, нокаутирао једну жену из публике која га је обасипала увредама. Истиче се и епизода о Михалу Бабинки – песнику чије име носи улица у којој је Антић становао. С њим је он и лично друговао. Он се нашао Мирославу Антићу у помоћи када је овај приспео у Нови Сад. Много година касније Бабинка се пропио и оглувео је, па му је песник увек седео с леве стране. Тада је приметио да је у Бабинкином уху нешто почело да израста. Лекар је утврдио да је у уху проклијао бели лук. Необична флора корене је вукла из детињства. Као мали, Бабинка је патио од упала средњег уха. Да би ублажила болове, баба му је стављала бели лук који је дуго, дуго чекао док није проклијао. Најзад, експлицитна су и Антићева искуства с оне стране егзистенције. У сведочењима о троструким контузијама изазваним алкохолом, буђења се, у духу теолошке симболике, представљају као васкрснућа.

Иако под видом исповедне веродостојности, предочена казивања биографу у перо садрже фиктивне компоненте и елементе чудесних конотација. Неколиким карактеристичним запажањима и Антићев животописац сигнализира о особеном биографском поступку. Попут тога што је Антић уверио Десанку Максимовић да му је воз прешао преко ноге и да је зато свагда морао да седи напред у аутомобилу да би је држао испружену, он вели да је Антић тако убедио и све редом пријатеље, а можда чак и самог Милана Коњовића, да га је овај једне зиме два и по сата сликао. Наравно, није било

тог уља на платну, али је Мирослав Антић, попут Жан Жака Русоа, веровао у своје „измишљотине“.

Књига Драшка Ређепа прошарана је, такође, анегдотама. Једнима је јунак Антић, друге је анегдоте песник лично приповедао. Као треће, у књизи се расправља и о функцијима анегдота о уметницима и генерално се истиче Антићев зазор и отклон од анегдотског приповедања. Он се грозио постхумних анегдота, недуховитих, баналних, понављаних до безумља. У вези с тим, илустративна је приповест о томе како је Вељко Петровић, на самрти, дозвоа Антића. Поклонио му је десет књига, уз признање да је претходну ноћ спалио сопствене папире и да је уништио писма Момчила Настасијевића, Растка Петровића и Милоша Црњанског. Био је мишљења да се не треба мучити с биографијама писаца у којима се помињу новац, жене, болести, већ да је меродавно искључиво њихово стваралаштво. Иако претходно није зазирао од књижевне естраде, у познијим годинама Антић се све више приклањао Андрићевим бојазнима од биографских интерпретација књижевног дела. Све више је био уверен да треба ћутати, самовати и стварати у тишини. Када су постхумно поврвеле десетине књига које су преносиле обиље тобожњих сведочења Иве Андрића, Мирослав Антић није поверовао у његову распричаност. Уверење је поткрепио приповедним примером. У доба када се Иво Андрић одмарао у Хотелу „Старо здање“ у Аранђеловцу, Антић је једновремено боравио у истом хотелу са државном репрезентацијом у цудоу. Репрезентативци су пожелели да упознају нашег нобеловца. Обратили су се Антићу, као књижевнику, да успостави контакт. Он је замолио шефа хотела да пренесе њихову жељу. Директор је пренео Андрићев одговор да то њега не занима. Спортисти су наставили чежњиво да гледају кроз прозор како нобеловац седи и руча у посебној сали хотела. Антић, такође, памти и њихов први сусрет током конгреса књижевника у Сарајеву.

Био је у друштву са Изетом Сарајлићем, Лојзеом Кракаром, Слободаном Марковићем и Стеваном Раичковићем када су пожелели да се упознају с Андрићем, који тада још није био нобеловац, али је био велики писац. Одговорили су им: „Немојте сад, сад сте пијани, незгодно је“. Антић сведочи и о познанству са Тином Ујевићем. Спазио га је у некој загревачкој кафани. Ујевић му је пришао и упитао зашто га посматра. Антић је одговорио да се он пита са које је планете он стигао? Ујевић је неком дошапнуо: „Видиш оног малог тамо тај је с исте звезде као и ја“. Тада је Антић упознао и Радета Шербецију који је био још ђак, а за кога је, такође, мислио да није са ове планете него са звезде.

Премда је Антић изричито тврдио да су његови пријатељи официри, милиционери, рибари, обични људи и да се није претерано дружио са писцима, нити да је припадао књижевним групама, он је ипак радо приповедао свом биографу Драшку Ређепу анегдоте из књижевног миљеа. Таквом корпусу припада и епизода о тобожњем трезвењаштву Пере Зупца. Такође, занимљива је и прича о току једне седнице Удружења књижевника Војводине. Антић је требало да буде председник Удружења и седео је у првом реду са председавајућим Шандором Богданфијем. Он је отворио скуп и предложио је да се ода пошта преминулим писцима између две седнице. Након минута ћутања уобичајено је рекао: „Слави им!“ Један од присутних непрекидно је држао подигнуту руку. Када је добио реч, он рече: „Ја сам Никола Кочиш, и нисам умро ја, него мој брат“. Богданфи се снашао: „Ћути и буди срећан што си жив“.

Елементима хумора прожете су и анегдоте које описују Антићеве песничке наступе. Једном је на позив амбасадора Југославије у Берну, Милића Бугарчића, био његов гост. Читао је стихове поводом прославе Дана Републике. Пре почетка књижевног програма Антић се издвојио. Пиће је било крај њега. Присутни су били у свечаним црним оде-

лима, а једино је песник носио џемпер. Када је дошло да се заједнички фотографишу, Антић је био у првом реду с амбасадором. Утом је пришао први секретар амбасаде и затражио је да се Антић помери. Како се Антић, уз извесне напоре, ипак изборио да остане у кадру, после тога му приђе секретар и упита га чији је он шофер. Слично се збило и у амбасади у Будимпешти. Антић се осамио и испијао је пиће, а утом му је пришао уполсени и ужурбани конобар и изгрдио га је што „хвата кривине“ и ништа не ради, па му је рекао да неће да добије ни напојницу нити бакшиш. Мислио је да му је Антић колега. Дотле се Антић жадао, јер био убеђен да је одевен елегантно. Обукао је старинско одело које му је поклонила ташта.

Истражујући топос мора у поезији Мирослава Антића Драшко Ређеп спомиње да је Антић панонски песник с комплексом континенталца. Међутим, море је знатна тема и Антићевих казивања. Премда као дете, а нити потом, није видео море, добровољно се пријавио да иде у војску како би могао да изабере морнарицу. Кренувши на одслужење војног рока, путовао је возом који је био крцат регрутима. Око Каштела неко је узвикнуо: „Море“. Сви су се намах нагнули кроз прозоре да виде море. Све су закрчили, па је Антићу једино преостало да гледа на другу страну. Видео је камен и малу њиву црвене земље, па је та њива у камену песнику за свагда остала супституција и представа мора. О неухватљивости елемента сведоче и други примери. Током вишедневног гостовања у Дубровнику, песник је деци увече говорио стихове, а одраслима у поноћ. Улица у којој је рецитовао носила је тих дана његово име. Између књижевних наступа, Антић је у друштву са глумцем Љубом Тадићем време проводио у једној кафаници у тој својој улици. И опет није видео море. Петог дана питали су има ли мора уопште у Дубровнику? Онда је Ибрица Јусић везао свог црног пса за столицу и донео им је морску воду у лаворима и по раз-

гледницу с морским пејзажом. Антић се потписао на фотографији, потврђујући да море постоји, премда с уверењем да је право море измишљено попут литературе.

Између поузданих и непоузданих, као и измаштаних биографских прича, између мноштва могућих и немогућих биографија Мирослава Антића, у њиховом приповедном ткиву најпосле испољава се врло јасна и жива слика о аутентичном и великом песнику Мирославу Антићу, али свакако као апсолутна чињеница остаје и веома упечатљива потврда особеног биографског поступка јединственог и великог барда српске књижевне мисли – Драшка Ређепа. Као што су то срећне околности увезале Гетеа и Екермана, Вука и Срезњевског, тако ни Мирослав Антић и Драшко Ређеп не иду један без другог.